

NORGES HØYESTERETT

Den 11. november 2016 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Stabel, Falch og Bergh i

HR-2016-02314-U, (sak nr. 2016/2088), sivil sak, anke over beslutning:

A (advokat Grete Opshaug)

B (advokat Ole-Petter Grythe Hoff)

mot

X kommune (advokat Peter Engebjerg)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Anken retter seg mot en beslutning av lagmannsretten om ikke å gi samtykke til å fremme anke over dom i barnevernsak. Et spørsmål er om barna har rett til å bli hørt før dom avsies, jf. barnevernloven § 6-3 og tvisteloven § 36-10 tredje ledd.
- (2) Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker i Møre og Romsdal (fylkesnemnda) traff 6. november 2012 vedtak om omsorgsovertakelse av A og Bs barn, C født 00. --- 2006, D født 00. --- 2008 og E født 00. --- 2010. Barna ble plassert i fosterhjem og foreldrene ble gitt samvær. I dom 21. juni 2013 stadfestet Romsdal tingrett vedtaket, men reduserte samværet.
- (3) I sak om endring av samværet vedtok fylkesnemnda 19. februar 2014 at det ikke skulle være samvær eller kontakt mellom mor og D, mens samværet hennes med E ble redusert. Ved Romsdal tingretts dom 22. september 2014 ble samværet med E ytterligere redusert.
- (4) Mor krevde i juli 2015 at omsorgen for C og E ble tilbakeført til henne, subsidiært at hun fikk utvidet samvær. Hun ba i tillegg om samvær med D. Fylkesnemnda tok 29. oktober 2015 kravet om tilbakeføring av omsorgen ikke til følge og bestemte at ingen av foreldrene skulle ha samvær eller kontakt med noen av barna.
- (5) Vedtaket ble brakt inn for Romsdal tingrett til overprøving. Tingretten oppnevnte sakkyndig som i mandatet ble bedt om å snakke med C og D, begge fylt syv år, slik at de fikk anledning til å uttrykke sitt syn. I sin rapport 29. mars 2015 meddelte den sakkyndige at hun ikke hadde gjort det fordi det "ikkje er etisk eller fagleg forsvarleg", da alle barna "er svært skada psykisk

på grunn av tidlegere omsorgssituasjon hos mor og far og at direkte involvering i saka vil påføre barna ytterlegare belastningar som vert vurdert å kunne påføre barna ytterlegare skade".

(6) Tingretten avsa 4. mai 2016 dom med denne domsslutningen:

"Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker Møre og Romsdal sitt vedtak av 29. oktober 2015, sak 15/175, stadfestes."

(7) Begge foreldre anket til Frostating lagmannsrett. Mors anke gjaldt både omsorgsovertakelsen og samværsspørsmålet, mens fars anke bare gjaldt samværsspørsmålet. Lagmannsretten kom 15. juli 2016 kom til at ingen av vilkårene for å kunne fremme ankene var oppfylt, jf. tvisteloven § 30-10 tredje ledd, og traff denne beslutningen:

**"1. Det gis ikke samtykke til at anken fra A fremmes.
2. Det gis ikke samtykke til at anken fra B fremmes."**

(8) A har anket beslutningen til Høyesterett og påstått at den oppheves. Det er gjort gjeldende at tingretten begikk en saksbehandlingsfeil da den unnlot å høre barna før dom ble avsagt, jf. Grunnloven § 104, barnevernloven § 6-3 og FNs barnekonvensjon artikkel 12. Vilråene for å fremme anken for lagmannsretten er da oppfylt, jf. tvisteloven § 36-10 tredje ledd.

(9) *X kommune* har i tilsvaret påstått at anken forkastes. Det er gjort gjeldende at det ikke foreligger noen ubetinget plikt til å høre barna før avgjørelse treffes. Det gjelder i særdeleshet ikke når dette vil påføre dem alvorlig helseskade, og det dessuten er åpenbart at deres uttalelse ikke er nødvendig for å opplyse saken.

(10) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken gjelder lagmannsrettens tolking og anvendelse av de lovbestemte vilråene i tvisteloven § 36-10 tredje ledd. Her har ankeutvalget full kompetanse, jf. Rt. 2014 side 1034 avsnitt 11 med henvisninger.

(11) Samtykke til ankebehandling kan etter § 36-10 tredje ledd gis dersom anken gjelder spørsmål "som har betydning utenfor den foreliggende sak", jf. bokstav a, og også dersom det er "vesentlige svakheter ved tingrettens avgjørelse eller saksbehandling", jf. bokstav c. Vilrået i bokstav c er oppfylt dersom det til tingrettens saksbehandling eller avgjørelse "knytter seg spesielle forhold som med tyngde taler for" at samtykke blir gitt, jf. Rt 2014 side 1034 avsnitt 16.

(12) Ingen av barna ble informert om og gitt anledning til å uttale seg til de spørsmål tingretten avgjorde. På domstidspunktet var barna henholdsvis ni, syv og seks år. Det er opplyst at det eldste barnet, C, i forbindelse med behandlingen i fylkesnemnda høsten 2015, ga uttalelse til en oppnevnt talsperson og en lærer.

(13) I sin begrunnelse for at ingen av vilråene i § 36-10 tredje ledd var oppfylt selv om ingen av barna var gitt anledning til å uttale seg til tingretten, uttalte lagmannsretten:

"Som påpekt av kommunen i tilsvaret vil det kunne oppstå situasjoner der hensynet til barnets beste tilsier at barnets rett til uttalelse må vike. Det er da en forutsetning at det foretas en konkret vurdering av de relevante hensyn, der barnets alder, modenhetsnivå og belastningen for barnet ved å innhente en slik uttalelse vil stå sentralt.

Etter lagmannsrettens syn har tingretten foretatt denne vurderingen med utgangspunkt i uttalelsen fra den rettsoppnevnte sakkyndige. Tingretten har videre uttalt at et eventuelt endret standpunkt til samvær fra barnas side ikke ville ha medført et annet resultat i saken."

(14) Barnevernloven § 6-3 første ledd har denne ordlyden:

"Et barn som er fylt syv år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal informeres og gis anledning til å uttale seg før det tas avgjørelse i sak som berører ham eller henne. Barnets mening skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet."

- (15) Det er på det rene at tingrettens avgjørelse "berører" barna – i alle fall så langt det gjelder omsorgen for, og foreldrenes samvær med, vedkommende barn. Da fastslår § 6-3 at før avgjørelsen treffes, "skal" barn som er fylt syv år informeres og gis anledning til å uttale seg. Slik den er formulert, åpner bestemmelsen ikke for unntak.
- (16) Barnets rett til å bli hørt følger også av Grunnloven § 104 første ledd og FNs barnekonvensjon artikkel 12. Heller ikke disse bestemmelser åpner, etter deres respektive ordlyder, for unntak dersom avgjørelsen angår barnet, og barnet har nådd tilstrekkelig modenhet og alder.
- (17) Hvorvidt det likevel skal oppstilles unntak, typisk av slike grunner som lagmannsretten viser til, er etter ankeutvalgets syn et spørsmål som har betydning utenfor denne saken. Spørsmålet er tidligere ikke avgjort av Høyesterett. Avgjørelsen i Rt. 2004 side 811 ble truffet etter barneloven. Barnevernloven § 6-3 er senere endret. Grunnloven § 104 ble vedtatt først i 2014. Og når det gjelder FNs barnekonvensjon, har det kommet til nyere rettskilder, særlig FN barnekomites General Comment nr. 12 (2009), se blant annet punktene 19 og 21.
- (18) Ankeutvalget har derfor kommet til at lagmannsretten uriktig har kommet til at vilkåret i tvisteloven § 36-10 tredje ledd bokstav a ikke er oppfylt. Bestemmelsen ga lagmannsretten anledning til å samtykke i at anken fremmes. Lagmannsrettens beslutning må da oppheves.
- (19) Etter dette er det ikke nødvendig for ankeutvalget å ta standpunkt til om også vilkåret i § 36-10 tredje ledd bokstav c er oppfylt.
- (20) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING :

Lagmannsrettens beslutning oppheves.

Ingvald Falch
(sign.)

Ingse Stabel
(sign.)

Espen Bergh
(sign.)

Riktig utskrift: